

DIRECTOR:
AUGUSTIN POPA

ACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA
— JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE:
Pr garmond: 6 Lei. La
cări repetate după
involaie : :

Unitatea

REDACTOR:
Prof. DUMITRU NEDA

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei

Poate bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Cioclul „Astrei“

În loc să dea nouă viață venerabilei noastre Asociații culturale, adunarea generală dela Caransebeș a căzut într-un scandal fără pereche și, poate, fatal pentru viitorul ei. Nu atât prin reașezarea, ilegală și sașonnică, a dlui Goldiș în scaunul de președinte, cât prin ales prin clocotul de patimi deslănțuit cu acest scop. Eroul tragediei fiind mitropolitul Bălan al Sibiului, vom face noi comentariile cari se impun în fața acestui eveniment istoric de tristă pomenire. Lăsăm să vorbească un fruntaș ortodox, d. SEVER BOCU, director ministerial al Banatului, care în „Dimineața” din Cluj, spune, între altele, următoarele:

„Pe mitropolitul Bălan l-am văzut huiduit agitându-se disperat în picioare, apucând totul de-a-urmasii și lovind cu el în masă, apoi dăruind adunarea pe care a uitat s-o mai închidă, toate semnele desperare ale regisorului d. Goga, pe care îi striga: închide, închide ședința.

„Am asistat astfel la o scenă penibilă din punct de vedere, incontestabil, prestigiul înalt Preasfințitului a fost complet zdrobit. Căci pregătit de război, el nu mai dă să a venit la Caransebeș. Contra cui, mărturisesc că n-aș putea preciza. Contra guvernului, nu cred. Cel puțin asigurările făcute și declarațiile de supunere la adresa guvernului, nu pot să se presupună aceasta. Contra cui dar?”

P. Sa are o marotă: unitismul. A proclamat război fratricid împotriva bisericii unite. Preoții au venit pe câprării cu buletine de vot false, cu semn să împiedice alegerea unui unit. Dar câtă răzvrătire este în aceasta? În teorie au venit să slujesc ortodoxismul, pe care nu l-a atacat nimeni; în realitate au venit să salveze pe autorul conștientului, pe care l-a atacat Sf. Sa atât de răsunat în Senat. Cine poate crede deci în sinceritatea atitudinii mitropolitului Bălan? ... Căci nu cum s'au petrecut lucrurile la Caransebeș.

„Partidul național-tărănesc n'a pus candidat. Dar socoteam realizarea dlui Goldiș o imposibilitate, în interesul bine priceput al „Astrei”. Părinți izolate îl cereau pe d. Vaidu, sau pe episcopul Nicolescu din Lugoj, un erudit, fiind vorba de rândul uniților la președinție. Aflând însă de căderea mitropolitului Bălan „că mai bine merge „Astra” decât să lase să fie ales un unit”, dl. d. Vaidu, cât și episcopul Nicolescu au refuzat ca persoanele lor să fie aduse în combinație. Ne-am dus deci fără candidat și hotărâsem să alegem un ortodox, ca să fim pe placul Sfinției Sale. Ne-am gândit la d. Sextil Fușcariu. Asesta însă nu era pe placul mitropolitului și nici pe placul dlui Bogdan-Duică... După toate semnele, vom acum un nou partid: partidul ortodox, iar Sf. Sa nu e atât mitropolitul, cât șeful noului partid...”

Mitropolitul Bălan venise dela Sibiu pus pe război. Mai întâi a început prin samavolnicia proclamării sale de președinte în locul președintelui bolnav... Apoi deși în sală majoritatea era în favoarea dlui Goldiș, mitropolitul n'a ținut cont de voiața majorității, proclamându-l pe d. Goldiș. Pe l-am văzut luându-și camilașca și plecând în îndelungatele majorității. Acesta este adevărul pur.”

Politică și ortodoxie

Scurt îndreptar în vălmășagul războiului confesional și un mic tratat de strategie pravoslavnică

Cele două biserici românești sunt în plin războiu confesional. Astăzi, când umbliam pe margini de prăpastii și din toate părțile ne pândesc văitori nevăzute. Astăzi, când închegarea tuturor energiilor românești într-un suprem efort de jertfă este poruncă de viață și de moarte. Astăzi, când avem inexorabilă nevoie de apostolia păcii și de avântul ideal al spiritualității religioase, bisericile românești tulbură și ele sufletul necăjit al neamului.

Conștiinți de imensa răspundere a acestei tragedii, ne prezentăm încă odată, de bună voie, în fața judecării. Fiindcă tot mai sunt încă naivi de bunăcredință, cari ne privesc bănuitori ori cari, de dragul păcii, împart frățeste vinovăția între noi și biserica ortodoxă.

Ar ajunge, firește, o simplă privire peste cele două tabere adverse, inegale, pentru a vedea pe partea cui e dreptatea. De sigur, David n'ar fi îndrăznit niciodată să provoace pe Goliat. Totuși, vom prezenta, din nou, dovezi. În deobște cunoscuteși, de aceea, inapelabile.

*

Înainte de războiu am trăit, decenii de-a rândul, în pace cu biserica ortodoxă din Ardeal, muncind împreună binele neamului. Mai tari, mai ocrotiți eram considerați noi, uniții, dupăcum ni-se spune neconținut ca imputare de către tovarășii de atunci. În consecință: câtă vreme am fost noi mai tari, n'am atacat, n'am provocat, am preferat pacea și munca frățească, constructivă. După unire, situația noastră s'a schimbat radical. Suntem pușini și slabi, față de marea uriașă a ortodoxiei. Am fi buni de legat dacă ne-ar arde acum de război confesional, precum bun de sanator e și capul care poate crede o așa năzdrăvănie.

De altfel avem mărturisirea clară, categorică, a comandantului mării bătălii. Curând după unire, mitropolitul Sibiului a făcut legământ public, sărbătorește, că nu-și va da odihnă oaselor până nu va desființa biserica noastră, topindu-o complet în cea „strămoșască”. Și ca să nu poată fi nici o îndoială, l-a repetat și altădată, dând chiar termen fix, de 5 ani, pentru săvârșirea acestei mari fapte naționale.

Și, trebuie să recunoaștem, a făcut tot ce i-a stat în putere pentru a-și ține legământul. A știut angaja în războiul cel mare al legii strămoșești toate puterile ortodoxiei ardelenice. Rezultate, efemere ce-i drept, dar destul de răsunătoare, au încununat acest efort fratricid. Lipsa de prudență și dorul de reclamă a făcut ca înșelătoarele succese de o zi să fie trimbițate cu vâlvă mare în largul zării. Poate, pentru a nu lăsa pic de îndoială asupra duhului agresiv al frașilor neodihniți.

Colecțiile „Telegrafului” și ale celorlalte

publicațiuni ortodoxe sunt mărturie mai mult decât grăitoare și strigătoare, în această privință. Zi de zi ele constată, cu nestăpânită bucurie, biruințele ortodoxiei. În coloanele lor entusiaste „pecețile unirii se rup” neconținut, Ardealul întreg aleargă în masă, cu prapori și preoți, în brațele larg deschise ale „bisericii strămoșești”. Într'un singur an — jubilează „Renașterea” ortodoxă a Clujului, la Anul nou 1925 — eparhia Preasfințitului Ivan s'a complectat cu 36 parohii și 22 filii noi, în cari 3391 suflete, până acum rătăcite, au regăsit dreapta credință a răsăritului. Pe hârtia tipărită cu ajutor dela stat, este atât de irezistibil acest curent, încât te întrebi nedumerit, de unde mai are încă biserica unită credincioși și nu te miri că pentru a sparge parohia noastră Șolmușul de pe Târnava, apostolii ortodoxiei au vestit oamenii, cu surle și fanfare, sfârșitul definitiv al bisericii unite, care cu episcopi și mitropolit în frunte s'a întors la credința dreptmăritoare.

În unele sate, de sigur, marea sărbătoare a înfrățirii a fost turburată de cei fărădelege. Agitați, oamenii s'au împărțit în două tabere, s'au bătut, au dat asalturi repetate, cu noroc variu, asupra locașurilor de închinare, au jăfuit cărțile și odăjdile sfinte, săvârșind multe acte de bravură drăcească. Cib-Polana, Gălăuțași, Ilba, Gâmbaș, Drăguș, Hamba și altele, sunt nume ajunse celebre în istoria marilor tulburări ale anilor din urmă.

Ei bine, în toate cazurile, fără excepție, parohiile tulburate sunt unite, bisericile atacate sunt altare greco-catolice. Nici una singură ortodoxă! Acum, judece oricine vinovăția războiului confesional. Căci un lucru e sigur: noi ne-am turburat propriile parohii, ci alții! Mai mult: când Tăul de lângă Blaj și alte sate ortodoxe s'au certat cu Sibiu, le-am spus lămurit că aceasta nu e pricină binecuvântată pentru a-și schimba legea și le-am lăsat în vechea lor așezare.

*

Agitațiile religioase, în vremuri cari au suprema menire a consolidării sufletești, sunt păgubitoare și condamnabile, din punctul de vedere al statului, în orice formă s'ar face. Din punct de vedere religios însă noi nu am avea dreptul să ne plângem împotriva străduințelor depuse de biserica ortodoxă pentru a-și câștiga credincioși cât mai mulți. Nici nu am făcut-o. Am strigat însă întotdeauna împotriva mijloacelor întrebunțate de „frașii din cealaltă strană”, cari în nici un caz nu se pot numi evanghelice și tocmai de aceea fac îndoit de urgent pentru neam și fără legământul Preasfințitului dela Sibiu.

Afișarea de dușmăni între preot și credincioși și exploatarea mizeriei materiale: iată la ce se reduce, în ultima analiză, toată știința proselitistă a Sibiului. Reveniți, cu lacrimi de pocăință, la biserica părinților, credincioșii noștri ademeniți pe o clipă, ne-au desvâluit toate intrigile țesute, toate făgăduielile mari de bani, pământ, clopote pentru biserică, etc. ceri le-au turburat, în clipe de necaz, vederea sufletească. „Unirea“ a publicat destule dovezi de acestea și ține și altele a îndemăna tuturor.

Mai grav decât asta este însă faptul, că *ortodoxia noastră a știut angaja, în măsură simfioare, și statul însuși în slujba gândurilor sale proselitte.* Dovadă *constituția țării*, în care s'a proclamat „dominantă“, oricât de anacronice ar părea astăzi astfel de tendințe. Dovadă apoi felul cum s'a silit neconținut să traducă în fapte această „dominanță“. O înțâietate arogantă afișată cu fast, în scop de reclamă, la toate ocaziile, a dus la umilirea și jignirea continuă a bisericii noastre. Destul să pomenim felul cu se țin oficial sărbătorile naționale. Mai rău decât asta: grație acestei dominante s'au creiat și înzestrat cu pământ, cu case și biserici uneori, parohii ortodoxe inexistente în realitate, cu gând precis de a servi drept puncte de razim în acțiunea de cucerire. Până acolo a mers această teroare a supremației, încât ni-s'au răpit pur și simplu biserici vechi și organele în drept au întârziat până azi a ne face dreptate (Poiana, Gălăușai, Drăguș, Hamba), ori și mai radical: ni-s'a expropriat în toată forma, împotriva tuturor legilor, biserica însaș pe seama ortodoxiei, cum e cazul uluitor dela Săliște. — Să nu uităm, în această ordine de idei, bătălia ce s'a dat în jurul faimoasei legi a regimului cultelor, prin care ortodoxia vroia să consfințească în lege acest drept al ei de-a răpi averi și biserici, împreună cu suflete venale.

*

De sigur, această angajare a autorității de stat pe povârnișurile proselitismului își are tâlcul său. O soartă nemiloasă a voit, ca acțiunea de rupere a peceților, oricât meșteșug și stăruință au pus în ea stegarii ortodoxiei și oricâtă reclamă i-a făcut „Telegraful“, să dea faliment. Aceeaș crudă fatalitate a făcut ca, în aceeaș vreme, toate străduințele partidelor politice, cari ne-au cărmuit zece ani de zile, de-a sparge frontul unic al Ardealului, să se sfarme neputincioase. Ce era mai firesc, decât ca cei doi mari prigonii ai zodiei rele să-și dea mâna?! Așa s-a făcut, că înalta ortodoxie ardeleană a trecut, cu alai și hrisoave oficiale, în tabăra partidului liberal ori averescan, după vremuri și nevoi, pentru a sparge blocul național, iar guvernele averescane și liberale, de fericită pomenire, au dat tot ajutorul la stricarea bisericii noastre. Această colaborare s'a înfrățit în așa măsură, încât *acțiunea politică a început a se confunda cu cea religioasă*, precum partidul național ardelean fost prezentat ca identic cu biserica unită.

Din această tulburătoare conviețuire confesională-politică s'a născut „fripturismul“ și totea a inspirat, în repezite rânduri, gogorițele confesionale aruncate de liberali în cetatea Ardealului. *Marea ofensivă ortodoxă, pornită în toamna anului trecut și ajunsă astăzi la punctul culminant, își are originea în aceeași fericită căsnicie.* Într'adevăr, în congresul național-bisericesc, care a lucrat planurile bătăliei, găsim exact și exclusiv pe aceiași fruntași „liberali și averescani pe care îi întâlnim în sfatul țării, la Cameră și Senat, când pot ei să măsluiască alegerile și să fure urnele“, vorba dlui Nae Ionescu. Este firesc, că dnii Vintilă Brătianu, Averescu, Argetoianu, Săveanu, Nistor, Chirculescu, Lapedatu, Sasu, Goga, Lupaș, Goldiș, Inculeț, Dragomir, Meteș

și soții au încercat să dea, în toamna trecută, o grea lovitură guvernului prin biserică, profitând de împrejurarea că în fruntea guvernului era un unit, iar regența era în mâna patriarhului ortodox. Tâlcul politic al gestului era cum nu se poate mai lămurit. De altfel, nici ei înșiși nu au făcut taină din adevăratele intențiuni și motive ale acțiunii. Ieșirile violente, brutale, împotriva guvernului național-țărănist, în deosebi împotriva catolicului Maniu, sunt leitmotivul tuturor vorbirilor dela congrese, a memoriilor și moțiunilor votate, a nenumăratelor articole plasate în presa antiguvernamentală. Cele două broșuri scrise de anonimul părinte Nichifor, despre „bugetul cultelor“ și „confesionalism politic“, ca și teoria „bunului român“ făurită la repezeală de către d. N. Ionescu, nu fac excepțiune.

Cum, de altfel, aceeaș vechie pecete de sectarism pătimaș, de vădită falsificare a adevărului apasă asupra întregului șir de date, cifre și nume, cari sunt așezate mai nou, cu meșteșug și trudă multă, în linie de bătaie pentru apărarea drepturilor ortodoxiei, neatacate de nimeni. Dată fiind originea și tendința lor vădit politică, ar trebui să le neglijăm cu totul. Cu atât mai vârtos, că nu spun în esență nimic nou. Doar' că sunt mai complete decât vechile memoriile și articole.

Totuși ne vom opri, încă odată, în fața lor și le vom supune judecății celor de bună credință. Răspunderea uriașă pentru războiul confesional, atât de păgubitor și primejdios, justifică deplin această pierdere de vreme.

Surorile noastre. „Patria“ din 14 Nov. c. are cuvinte de binemeritată laudă pentru „*Congregația Surorilor Sf. Maria*“ din Cluj, micul roiu a casei-maice blăjene și pentru căminul model, clădit din truda și cruțările călugărițelor și condus de ele spre mulțumirea celor optzeci de studente universitare ce adăpostește, spre uimirea vizitatorului suprins de-a afla aci un colț de raiu, sub respectul spiritului elevat creștin ce stăpânește în el, a curățeniei exemplare ce se observă peste tot și a confortului modern cu care-i dotat, și spre liniștea părinților, cari își știu odoarele într'un port sigur, ferit de atâtea din primejdiile vieții de oraș mare.

Impărtășim și noi, pe deantregul, bucuria și admirația d. Ionel Mărgălanu pentru eforturile eroic caritative a cetei celor înrolate de bunăvoie „în rândurile mucenicelor cu gând curat și sfânt“, cum se exprimă Dsa.

Și bucuria noastră e cu atât mai mare, cu cât știm și vedem că numărul acestor fecioare înțelepte crește într'unz. Căci de unde înainte cu zece ani călugărița română unită era o noțiune abstractă, un „*pium desiderium*“ al cutărui săbor și a cutărei reviste, astăzi tagma aceasta monahicească, în urma milostivirii Domnului, a jertfelor păr. Mitropolit, a stăruințelor neînfrante ale Maicii Febronia și statorniciei atătora în chemările ce nu lipsesc nici la noi, cum cobiau cândva, unii și alții, astăzi da, cinul acesta numără binișor peste o sută de inimi devotate idealului desăvârșirii creștine prin cele trei juruințe sfinte.

Viața lor, — viață de muncă în tăcere și de jertfire de sine. Inafară de mănunchiul dela Cluj, o colonie de-a lor e la Geoagiul de jos, alta la Aiud unde-și au deja mucenițele în slujba de surori de caritate a tuberculoșilor. A patra filială și-o au la Craiova, tot ca surori de caritate, la spital, Blajul rămânând însă stupul, de unde roiesc, încătrău le reclamă nevoile și le mână ascultarea.

În vederea viitorului, cu îndatoririle-i de multe feluri, congregația se pregătește de zor. Între altele, dintre membrele ei, 2 surori și 1 candidată, fac studii la Univ. din Cluj, 2 su-

rori sunt la școala de menaj (curs normal) din Timișoara, 1 candidată la acelaș fel de școală din Ploești, 2 candidate la școala profesională din Cluj, 2 la Țesetoria din București, 2 la gimn. romano-catolic din Sibiu, (la Ursuline) 10 la liceul de fete din Blaj, 3 la școala normală de fete, tot în Blaj, și 1 la școala de menaj din Obreja.

Mare este Domnul și milostiv foarte. Să avem toată nădejdea că, dintre multele gânduri bune ale acestor suflete curate și curățioase, cel dintâu care se va realiza, după cele de pân' acum (dintre cari nu uităm nici căminul „Sf. Iosif“ dela Sovata), va fi un al cămin model, asemenea celui dela Cluj, pentru studentele noastre universitare dela București.

Celui ce crede cu tărie și luptă pentru izbânda crezului său, toate-i sunt cu putință.

Pentru zile negre

Încă un cuvânt asupra celor două soluții din chestiunii arzătoare a pensiunilor*)

Pr. Ion Rinea

II.

E grea soartea preotului rămas văduv cu copii mici, dar neasemuit mai grea este soarta unei preotese văduve, care are să-și crească și copiii orfani. Nulla calamitas sola. Să știem durere, ce o îndură în urma pierderii soțului ei, i-o potențază până la nebunie constatarea grozavă că trebuie să părăsească casa parohială și că-i aruncată pe drumul cu copiii și cu o pensie derizorie. Cine putea măsura prin cuvinte imensa văltoare a durerii și a desnădejzii, în care se zbate sufletul unei astfel de femei nenorocite? Și câtă tragedii mute de acest fel nu se desfășoară sub ochii noștri!

Întâmplarea — dacă *admitem* că există întâmplare — a voit să-mi cadă în mână nr. 8—9 din 9. II. 1928 al ziarului „Crucea“ din București. Sub titlul „Să luăm aminte!“ a publică aici în întregime scrisoarea-avertisment a unei văduve preotese. Fiindcă aceasta scrie soare ni-se adresează nouă preoților, reproduc câteva pasagii aici:

... „Mi-se dă o pensie de 2270 Lei... Să nu credeți că e o glumă de prost gust... D. protopop mi-a spus că eu, care am o pensie mai mare, am găsit să protestez, căci alte preotese primesc numai 700 Lei anual. Răsposatul meu soț, pr. Ioan Balca avea 8 cl. de liceu, bacalaureatul, teologia în regulă și clasificat cu foarte bine. Tot în acest an a murit un învățător, care avea numai 4 clase elementare (?), și văduva lui a primit leafa lui întregă o jumătate de an și speșele de înmormântare, apoi o pensie lunară de 4000 Lei și mie mi-se dă anual 2270 Lei. Actul, care mi-fericește cu suma de mai sus poartă nr. 11737 din 31. XII. 1927, dela Consistor. Vă rog a mă informa ce-i de făcut? Să primesc această sumă de cerșitoare? Cui și unde să mă adresez să mi-se facă dreptate?... Vă rog să publicați în ziar să se vadă, unde am ajuns văduvele preotese din Ardeal... Mi-e rușine a pune pe hârtie halul și mizeria în care am ajuns eu... Aceasta tânguire a mea o vor auzi toți dnii preoți din Ardeal și să le-o cetească soțiilor lor, să vadă, la ce vor fi expuse“. Semnat: Elena Balcă, văd. preoteseasă, Mociul de sus, prot. Branului. — Fără comentari!

*) Părerile autorului despre o nouă organizare a preoțiilor și roadele ce le speră dela corporația preconizată sunt, evident, foarte discutabile. Articolul întreg este însă, deosebit de impresionant, considerațiunile publicate în numărul trecut și face prin aceasta bun serviciu cauzei.

N. Red.

Corespondentul din Ardeal al ziarului „Dimineața” scria într-un nr. din vara anului 1928 al acestui ziar, că la colțul unei străzi foarte frecventate din Brașov oferea trecătorilor flori, cu lacrimi în ochi, o preteasă văduvă.

Ei bine, ce facem noi în fața acestor grave stări de lucruri și amenințătoare averismente? Discutăm! Și aceasta ar fi un folositor lucru. Dar discutăm de mult! Și aici e bubal! Mi-se pare că are toată dreptatea pâr. Octavian Popa, când spune că colecția „Unirii” e dovadă că de 40 ani se tot discută și nimic nu se face pentru rezolvirea definitivă și mulțumitoare a acestei probleme. Îndrăznesc să merg cu un pas mai departe și să afirm că, în actuala noastră situație, vom continua cu discuțiile până la istovire și apoi vom trece la alte subiecte, dar că nici noi nu vom putea realiza, nici acum, nimic. Utinam falsus vates sim!

De ce? Pentru că noi n'avem ceace se cheamă spirit de corp astăzi, când și copiii ne spun mereu că unirea face puterea și când, ascultând glasul vremii — iar vox temporis vox Dei*, ne spune Faulhaber, cardinalul Germaniei — toate ocupațiunile, meseriile și profesiunile se organizează în toată țara, sindicate și asociațiuni numai în vederea apărării intereselor comune ale membrilor; da, astăzi numai noi nu înțelegem încă nevoia străngerii rândurilor, ei perseverăm în tradiționala noastră pasivitate și, sub loviturile ce ne ating pe toți, ne vâlcărăm izolați.

Eu cred că, dacă preoțimea era organizată în asociații eparhiale active, nu numai în vederea remedierii neajunsurilor ce ne pasc pe toți, ci și în vederea unor discuții asupra unei mai rodnice activități pastorale, bazate pe experiența vieții, — multe rele ne-ar fi putut evita, mult bine s'ar fi putut face, iar cheltuirea fondului de pensuni ar fi fost aranjată. Inșă, trebuie să purtăm consecințele neînțelegerii propriilor noastre interese.

Precum se vede apoi, în chestiunea fondului de pensuni suntem împărțiți în două tabere. *Una lată că în situația actuală, ori cum am dori, nu ne putem rosti colectiv pentru una sau alta din soluțiile propuse și nu putem lua o deciziune definitivă, definitivă și obligatoare pentru toți.* Ală că în calea soluționării celei mai grave probleme a tagmei preoțești, ne izbim de un obstacol, în fața căruia ne oprim, discutăm și, în fine, dăm înapoi. — Multe gânduri bune, vizau îndreptarea unor reale nevoi ale vieții noastre religioase, s'au vânturat în coloanele „Unirii”, fără a lăsa vre-o urmă și multe înțelțiuni de mai bine s'au exprimat în sinoanele protopopești, echoul lor însă s'a stins pe deplin chiar între păreții sălilor sinodale, fără să găsim albia firească a realizării. Fi-va actuala problemă a pensunilor preoțești o fericită soluție? Se va vedea.

Credința mea este, că problema numai o poțime organizată o va putea soluționa. Dar, dacă se va ajunge la aceasta, rămâne ca fiecare dintre noi să asigure iubitorilor săi bani pentru zile negre, cum va putea, poate asigurări pe viață, ca și până acum.

Așa văd eu lucrurile.

Pe drumul apostoliei. Preasf. Nicolae al Lugojului, hărăzind ziua de 7 Nov. c. credincioșilor săi din Lovrin (jud. Torontal), a făcut marea bucurie de a-i cerceta la ei acasă, cum s'ar zice.

Mâna de Români, ce aproape se pierde în masa puternică de nemți, și-a așteptat cu răbdare arhierul la biserica romano-catolică din Lovrin unde i-a ieșit întru întâmpinare pâr. G. Popa-Comloș, administratorul acestei filii și preotul local, pâr. E. Schneider, bunăvoința și

înțelegerea superioară creștină a căruia făcuse cu puțință alor noștri să-și țină cevași mai înainte sf. liturgie românească în frumoasa biserică latină Sf. Sale, spre mângâierea uniților din Lovrin și încântarea consătenilor lor nemți, ce nu se mai săturau să asculte corul comloșenilor dlui inv. Besu.

Asigurarea pâr. Schneider, că adevărat mulțumește lui Dumnezeu că prin biserica română unită poate să răsune în biserică sa limba statului” îi face cinste. Cum vrednică de notat este și afabilitatea notabilităților administrative-politice-școlare locale. Cuvântul arhieresc despre binecuvântările iubirii creștine atotcuprinzătoare, sigur, reliefa și cimentă, cu acest prilej, o realitate palpabilă.

O problemă mereu actuală

— **Legea postului oriental în fața principiilor teologiei morale — *)**

de preotul Dr. SIMION CHIȘIU

Despre postul nostru oriental s'a scris mult. Mai poate rămâne în rigoarea lui veche, ori trebuie ușurat? Așa se pune problema. Și cei mai mulți s'au pronunțat pentru o modificare potrivită nevoilor de azi. Argumentarea lor răzima pe faptul, aproape general, că postul nostru nu se mai observă, accentuându-se în aceeași vreme că aceia cari nu-l țin, păcătuiesc. (Cfr. „Unirea” Nr. 28 a. c.)

Ori, privind chestiunea mai adânc, în lumina teologiei morale, vom ajunge la concluzia că: *postul nostru, în actuala-i rigoare pentru majoritatea credincioșilor nu mai este obligator; deci majoritatea, neobservând postul, nu păcătuiește.* Pentru linișțirea miilor de conștiințe însă este nevoie de intervențiunea urgentă a autorității noastre bisericesti, care să impună obligator o lege a postului ușurat, după cum va crede de bine. — Voi încerca, în cele ce urmează, să dovedesc temeinicia acestor aserțiuni.

O lege, care ajunge moralmente imposibilă de ținut, nu mai obligă. Ori, postul nostru, pentru majoritatea credincioșilor a devenit moralmente imposibil de ținut. Dovada e ușor de făcut. Pietatea creștinilor din vremile vechi cari au introdus postul, a scăzut, și condițiunile de viață s'au schimbat, s'au îngreunat. Cu pâine și ceapă, sau cu o supă chioară nu se poate birui munca istovitoare pe care o cer condițiunile noastre de trai. Mai ales nu, săptămâni de rând. O dovadă absolut concludentă: pilda preoțimii. Câți mai țin postul oriental strict? Și de ce nu-l mai țin? Fiindcă e prea greu. Dar nu-i cel puțin tot așa de greu pentru credincioși? Da, știu, *preoții au dispensă.* Pentru acordarea oricărei dispense însă se cere cauză adecvată. În concret, care poate fi? Nici una, alta, decât greutatea intrinsecă a postului nostru oriental. Ori, repet, pentru majoritatea credincioșilor, cari trăiesc mult mai greu și mai slab decât preoții, această greutate este îndoit mai mare. Deci: și ei trebuie dispensați, având cauză suficientă.

Acum: o lege care are nevoie de dispensă pentru majoritatea supușilor, din cauza imposibilității morale de a fi ținută, mai e obligatoare?

„Impotentia, etiam moralis, regulariter excusatur ab observatione legis positivae”. (Nepuțința, fie și morală, de regulă scuză dela observarea legii pozitive. Aertnys — Damen, Theo-

*) Postul Crăciunului în care am intrat, face deosebit de actuale considerațiunile pâr. Chișiu. Ele nu îmbrățișează problema în întreaga ei complexitate și și nici nu vreau să o rezolve definitiv. Sunt însă un bun substrat de discuție și țin la suprafață o problemă mereu deschisă, care cu toate considerentele de oportunitate îndoielnice, va trebui totuși soluționată prin autoritatea bisericască. N. Red.

logia moralis I, Nr. 184). — „Necessitas, imo grave incommodum, plerumque delictum, si agatur de legibus mere ecclesiasticis, penitus tollunt” (Necesitatea, ba chiar și greutatea mare, în genere, șterge delictele, dacă e vorba de legile bisericesti. Ius Can. can. 2205 par. 2; vezi și sf. Thoma 1, 2, qu. 96. a. 6).

De sigur, pentru relaxarea însăși a legii se recere mai mare cauză decât pentru dispensă. Dar dacă majoritatea are lipsă de dispensă, e semn că legea a devenit moralmente imposibilă de ținut, care imposibilitate abrogă însăși obligația legii. Fiindcă: o lege, pe care nici preoții nu o pot observa, pentru mulțimea credincioșilor trebuie socotită pur și simplu imposibilă, iar: ad impossibilia nemo tenetur.

Asta în general. În concret apoi, a determina întrucât legea actuală este imposibilă și cum, cât, în ce împrejurări și condițiuni credincioșii pot și trebuie să postească, ține de competența autorității bisericesti. Și e de dorit să o facă, cât mai în grabă cu puțință. Sunt atâtea conștiințe, cari trebuie linișțite. Fiindcă mulți au conștiința, greșită, că păcătuiesc greu de câteori nu observă postul în toată rigoarea lui, de altă parte însă nu-l pot ține, oricât ar vrea.

De sigur o hotărâre a Episcopatului de această natură ar putea trezi și nedumeriri, chiar critici. Ele vor fi însă izolate. Pe când binele ce ar urma pentru suflete, ar fi general. Și aceasta este scopul tuturor legilor: a ușura mântuirea sufletelor.

Știri mărunte

Personale. Preaven. Ordinariat arhiepiscopesc a numit pe părintele canonic Ștefan Roștanu, director spiritual al Congregației de surori, iar pe Mon. Dr. Augustin Tătar fisc consistorial.

— Acelaș a numit pe pâr. Alexandru Samoilă paroh la Benești; pe pâr. Nicolae Gean-gălu paroh la Săcădate; pe pâr. Mihail Borgovan admin. parohial la Bucium (vic. Făgăraș) pe pâr. Pompeiu Templian admin. parohial la Lepindea; pe pâr. Nicolae Fechet, admin. parohial la Sănmihaiul de Câmpie; pe pâr. Ioan Crăciunean, admin. parohial la Giuluș; pe pâr. Eugen Arieșan, catehet la liceul din Gheorgheni; iar pe următorii preoți neohirotoniți i-a numit de administratori parohiali precum urmează: pâr. Ioan Păcurariu, la Noul-Săsesc; Gheorghe Morariu, la Cuculata; Ispas Moldovan, la Feneș; Al. Comșa, la Găinari; Florentin Pop, la Cecălaca; Dumitru Moldovan, la Ticușul-Vechiu; Nicolae Vovea, la Posmuș; Ștefan Cârnașiu, la Cergăul mic; Aurel Ranco, la Silivaș; Iuliu Manu, la Gura-Răului.

Fixarea zilei recensământului. Marea numerotare a populației, în vederea căreia se lucrează cu zor de atâtea luni, va avea loc în ziua de 29 Decembrie 1930. Recensământul se va face în toată țara în o singură zi. Toate informațiunile individuale culese cu acest prilej sunt strict confidențiale, și se vor întrebuița numai în scopul statisticii. Declarațiunile date de locuitori nu vor putea servi drept dovadă în fața nici unei autorități. Funcționarul care va divulga asemenea informațiuni va fi sever pedepsit, în bani și închisoare până la 6 luni. Toate aceste dispozițiuni sunt luate pentru a face posibile cetățenilor declarațiuni cât mai sincere și exacte. În schimb, refuzul de a da informațiunile cerute, ori darea de date false, aduce după sine pedepsele prevăzute în lege.

Parlamentare. Corpurile legiuitoare, deschise în 15 l. c. prin strălucitul mesaj regal chemător la frățescă împreună lucrare a tuturor partidelor, și-au început activitatea prin alegerea

biourilor respective. Bun augur de viitor, de președinți au fost proclamați cu insufletețea unanimă foștii conducători ai desbaterilor parlamentare: dd. Ștefan Ciceo-Pop, la Cameră și Traian Bratu, la Senat. Intre ceilalți fruntași aleși în birouri găsim și câțiva fruntași ai bisericii noastre, pe cari îi notăm cu bucurie la acest loc: d. Romul Boilă vicepreședinte la Senat și pe pâr. Dr. Dumitru Manu în aceeași demnitate la Cameră, dnii senator Adrian Oțoiu și deputat Ilie Lazar chestori, iar d. Iuliu Coroianu între secretarii adunării deputaților.

Moartea pâr. Leopold Fonck S. I. Din Viena vine vestea trecerii la odihna veșnică a neobositului muncitor—productiv în deosebi pe terenul științelor biblice, — care a fost pâr. iezuit Fonck. Ca profesor la facultatea teologică a Universității din Innsbruck, după numeroase alte lucrări, se face deodată celebru cu operele sale grandioase: *Parabolele Domnului* și *Minunile Domnului*, cărora le urmează apoi altele. Roma, pricepută ca totdeauna în prețuirea valorilor, îl câștigă pe seama sa. În inima creștinătății, harnicul fiu al sf. Iguațiu se trudește și aflând înțelegere — se putea altfel? — isbutește, cu aprobarea și ajutorul Capului creștinătății, să pună temelii și să ridice *Institutul Pontificiu pentru studiile biblice*. Ceeace mai târziu va face și la Ierusalim. Acum, mai în urmă o vreme și-a slujit biserica și ordul în calitate de duhovnic al tineretului german catolic universitar, la Praga. Moartea găsește aceasta slugă bună și ascultătoare, în aceeași slujbă la Viena.

Locale. Dumineca viitoare, a săptămânii a 10-a după Înălțarea sf. Cruci, va predica în catedrală Mon. Dr. Nicolae Lupu, profesor la Academia de teologie.

— Una din viitoarele mândrețe ale Blajului, *palatul Cultural*, se ridică pe indelete. Zidăria cași terminată, e chestie de zile acoperirea noului așezământ de lumină al târgușorului nostru. Anului ce vine îi rămâne să realizeze deplin visul vechiu al atătora.

Ispravă francmasonică. Anticlericalii din Mexico nu se pot împăca odată cu capul cu noua stare de lucruri, creată prin și de altfel puțin marimimosul »modus vivendi« încheiat între statul mexican și biserică. Dorința lor este stărpirea totală a creștinismului și a creștinilor catolici și fiindcă așa ceva n'a fost și nu este cu putință, dacă-i vorba de totalitatea catolicilor, — singurii creștini de cari se tem și pe cari li urăsc, — slugile iadului, când numai li-se dă prilej binevenit, își duc la îndeplinire, barem în parte, gândul diabolic. Așa au făcut, de ex. și în 10 Oct. c. în San Carlos, unde, fiind mulțime de credincioși în biserică la sfânta slujbă, ciracii lui Lucifer au încuiat ușile lăcașului sfânt, i-au udat cu petrol pereții și i-au dat foc. Pe câți au încercat să scape cu fuga,

după forțarea ușilor, i-au așteptat cu armele încărcate. Ura francmasoneriei a mai secerat și în chipul acesta fioros optzeci de jertfe dreptei credințe. Și cine știe câte va mai seceră, în Mexico și aiurea, folosindu-se de mijloace asemuitoare, întru ajungerea aceluiași scop, mână de aceeași duh al distrugerii creștinismului și a creștinilor, pe orice căi, cu orice mijloace?...

† **Gregorlu Cetean**, notar la Teiuș, a adormit în Domnul Marți, în 11 Nov. c. la vârsta de 46 ani. — Odihnească în pace!

† **Văd. Lucreția Stolca n. Socan**, după ungi și grele suferințe, și-a dat sufletul în mâinile Ziditorului, în 14 Noembrie c. în anul 78 al vieții. — Fie-i partea cu dreptii!

† **Iullana Rișlu n. Grulța**, din Blaj, a adormit în Domnul Miercuri, în 5 Noembrie 1930, în anul 64 al vieții. — Odihnească în pace!

Telefonul „Unirii“

D. București. Spuneți, Vă rugăm, dlui ministru al instrucțiunii și cultelor, să nu se mai gândească la o scădere a bugetului cultelor cu 10% pentru ortodocși, 20 pentru uniți și 25% pentru celelalte culte. Nici chiar „Lumina Satelor“ din Sibiu nu-i mulțumită cu această cheie. Ea a găsit o normă incomparabil mai ingenioasă: întâi să se scadă dela toți neortodocșii 50% din ce au avut. Apoi dela toți, inclusive ortodocșii, alte 10%. Sau, ca să nu se incurce ministerul în calcul, mai simplu: „din aceea ce au azi neortodocșii să se scază 60% și celei ortodoxe 10%. Dacă celorlalte le scazi numai 20%, înseamnă că tot au cu 40% ajutor mai mare decât ortodocșii!“ — Mai luminat nici că se poate! Nu de geaba li zice „Lumina“!

B. Cluj. Declarația făcută de dl O. Goga în legătură cu alegerea președintelui „Astrei“ la Caransebeș este, fără îndoială, foarte interesantă. În special fraza din urmă: „Dacă ar fi fost vorba să se pună în discuție [pentru prezidenție] persoana dlor Vaida, Iorga sau Sextil Pușcariu mă ridicam hotărât împotriva lor, cu orice risc și gata a face să zboare pe fereastră urna“. Nu înțelegem însă comentariile ce i-le face presa, vrând să scoată din această declarație cu orice preț o scădere a simțului pentru cultură în zilele noastre. Noi, dimpotrivă, știm aprecia la justa lui valoare gestul măreț al cântărețului atător pătimiri. Vedem în el o splendidă înviere a eroismului de altă dată: „Când de dor ne cântă Lae... Sboară cupa pe fereastră!“ Înțelegeți: „sboară cupa... sboară urna!“ Ce poetic, ce eroic! Și trebuie să aplaudați mai ales faptul că noul eroism este exclusiv cultural. Într-adevăr, pigmei ca Vaida, Iorga, Sextil Pușcariu cum ar fi putut avea îndrăzneala de-a candida la prezidenția „Astrei“ alături de savantul, care a tradus pe vremuri, din ungurește, monumentală „Istorie a Ungariei“ pentru clasa a III-a de liceu? Ar fi fost revoltător!

I. Sibiu. Nu încapă îndoială că „Telegraful“ D-voastră are o construcție cu totul specială. Numai așa se poate explica felul cum a înregistrat scandalul născut la adunarea „Astrei“ din Caransebeș ca o „isbucnire de vii și nestăruite aclamații“. Tot numai finețea sa excepțională i-a permis să înregistreze vorbele, neauzite de urechi omenești, prin cari I. P. S. Sa mitropolitul Bălan „declară ședința de închisă“. Dl Goga mărturisește contrarul. — Tot o construcție unică, a parte, are de altfel și judecata „Telegrafistilor“. Lor li-se pare „firesc și legal“ că mitropolitul Sibiului se așază fără pic de șovăire. În scaunul de președinte al unei asociațiuni, care nu l-a dorit în fruntea sa, nu l-a ales niciodată nici măcar vicepreședinte al ei. L-a rugat dl Goldiș? Se poate. L-au rugat și cei doi vicepreședinți? Și asta, oricât ar fi de necrezut, se poate. Vor fi chemați la răspundere pentru această dezertare dela datorie. Dar „statutele“ l-au rugat oare și ele pe mitropolitul Bălan să prezideze? Totuși, dela asta depinde legalitatea prezidării. Dar așa ceva nu poate pricepe un cap de „Telegrafist“.

Oficiul parohial. Tăuții de jos. Chităm primirea sumei de 200 Lei, abonament pe 1930.

F. Eriu Săncraiu. Confirmăm primirea abonamentului pe anul curent.

M. Mureșeni de câmpie. Am primit suma trimisă. Adresa am corectat-o.

S. Agrieș. Am primit abonamentul pe 1930.

AVIZ

În seminarul teologic rom. cat. din Alba-Iulia, se află de vânzare o mare cantitate de **iconițe colorate**, dela 50 bani în sus bucata, precum și cărți postale de Crăciun (3—6 Lei), iconițe cu scene din vechiul și noul Testament, și cele 14 stațiuni ale patimilor. — Teologii anului IV trimit, la dorință, modele.

FLEGLER

Întreprindere de pictură și tapetare artistică. Cluj, str. Rațlu

Pictor modern de camere. Mare asortiment în specialități de tapete. Întreprinde: renovări, în stil, de biserici și castele, vopsire de locuințe și mobile, precum și lustruire cu lac.

Devize gratuite! Comande venite din provincie se execută prompt și la termen. 14-2

AVIZI!

Aduc la cunoștința Onoratului Public, că pe lângă magazinul meu de pielărie din Blaj, piața I. M. Clain, am mai primit

Reprezentanța generală
a renumitei fabrici de ghețe

„DERMATA“
din Cluj

De azi înainte am posibilitatea de a servi Onoratul Public cu tot felul de **ghete, pantofi, șoșoni și galoși pentru dame, domni și copii**, cu prețurile cele mai reduse.

Încercați și Vă veți convinge.

2 3

„Minerva“

magazin de pielărie și ghețe

Cețiți și răspândiți: „UNIREA“

BANCA UNITĂ pentru Industrie și Hipotecă S. A. din Sighișoara
SUCURSALA BLAJ

acordă

Imprumuturi eftine

cu dobânzi în limitele stabilite de Banca Națională a României

123 4-4

Trupul beșicat și opărit al copilului trebuie îngrijit cu crema de copii HÖFER